

Bożena Wierzbicka

Witold Straus (1932–2011)

Witold Straus urodził się w Warszawie 18 lutego 1932 roku. Był historykiem, tłumaczem literatury czeskiej, varsavianistą, społecznikiem. W latach 60. XX wieku pełnił funkcję attaché kulturalnego w ambasadzie polskiej w Pradze, skąd został odwołany za poparcie Praskiej Wiosny w 1968 roku. W latach 1971–1981 pracował w Ministerstwie Kultury i Sztuki. W 1981 roku należał do członków-założycieli Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich i był jego wieloletnim wiceprezesem.

To Witold Straus wspólnie z Zygmuntem Ciokiem (1928–1985) zaproponowali w roku 1976 na spotkaniu w Towarzystwie Przyjaciół Warszawy utworzenie komisji opiekującej się zabytkami stołecznego Cmentarza Ewangelicko-Augsburskiego. Formalne utworzenie Społecznego Komitetu Opieki nad Zabytkami tegoż cmentarza, jako jednostki organizacyjnej Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, miało miejsce w 1984 roku. Witold Straus pełnił funkcję Przewodniczącego w latach 1993–2009. W latach 1984–2009 pod egidą Komitetu przeprowadzono przede wszystkim renowację i konserwację ponad 280 pomników, nagrobków, kapliczek i ogrodzeń. Wszystkie te obiekty reprezentują dużą wartość historyczną i artystyczną. Komitet ten, którego niezwykle istotną podporą była nieustająca aktywność Witolda Strausa, rozwiązał się po 25 latach – w związku ze zmianą przepisów prawnych, które pozwalają na występowanie o dotacje państwowe i samorządowe jedynie właścicielom cmentarzy.

Witold Straus należał do najaktywniejszych działaczy Towarzystwa Opieki nad Zabytkami. W 1973 roku znalazł się na liście trzydziestu osób, które poparły ideę reaktywowania przedwojennego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości (do 1945 roku). W ostatnim czasie pełnił dwie kadencje funkcję wiceprezesa TOnZ. Był współzałożycielem Społecznego Komitetu Opieki nad Starymi Powązkami – przez wiele lat prezesem jego stołecznego oddziału. Był też członkiem Warszawskiej Rady Ochrony Dóbr Kultury i Wojewódzkiej Komisji Konserwatorskiej.

W swojej pracy społecznej w dziedzinie ochrony zabytków i ich profesjonalnej, kontrolowanej konserwacji był ofiarny, nieustrudzony i całkowicie bezinteresowny. Dzięki jego aktywności uratowane zostały w Warszawie liczne kamienice, tak zwana willa Struvego czy też Żółta Karczma. Witold Straus był znany z tego, że zawsze chętnie pomoże, dlatego też w celu konsultacji społecznych jeździł do oddziałów terenowych TOnZ. Był też ofiarodawcą ekspozycji do sześciu muzeów w Warszawie i Krakowie.

Witold Straus odznaczony medalem Gloria Artis, fot. W. Kaczmarek
Witold Straus awarded Gloria Artis, photo by W. Kaczmarek

Witold Straus był członkiem Polskiego Towarzystwa Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS, Towarzystwa Przyjaciół Warszawy, Towarzystwa Śpiewaczego „Harfa”. Należał do założycieli Stowarzyszenia Muzeum Medycyny, któremu napisał statut.

W 1981 roku z zainteresowaniem i życzliwością patronował powstawaniu Zespołu Opiekunów Kulturowego Dziedzictwa Warszawy „ZOK”, grupującemu w stolicy młodsze niż TOnZ pokolenie społeczników.

Z racji uprawianego zawodu i pełnionej kiedyś funkcji był przyjacielem Czechów, był aktywnie zainteresowany pogłębianiem współpracy polsko-czeskiej na polu kultury. Jako meloman współpracował m.in. z organizatorami Festiwalu Chopinowskiego w Mariańskich Łąkach przy organizacji poświęconej Chopinowi wystawy.

Był odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Srebrnym Medalem Zasłużony Kulturze Gloria Artis, Złotą Odznaką „Za Opiekę nad Zabytkami” i wieloma innymi. Był Członkiem Honorowym TOnZ.

Streszczenie

Witold Straus był historykiem, tłumaczem literatury czeskiej, warszawianinem, społecznikiem. W latach 60. XX w. pełnił funkcję attaché kulturalnego w ambasadzie polskiej w Pradze, skąd został odwołany za poparcie Praskiej Wiosny w 1968 r. Pracował w Ministerstwie Kultury i Sztuki. Należał do członków-założycieli Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich i był jego wieloletnim wiceprezensem.

Był w 1976 r. jednym z pomysłodawców utworzenia Społecznego Komitetu Opieki nad Zabytkami stołecznego Cmentarza Ewangelicko-Augsburskiego, co formalnie dokonało się w 1984 r. Witold Straus pełnił funkcję Przewodniczącego Komitetu w l. 1993–2009. W l. 1984–2009 pod egidą Komitetu przeprowadzono renowację i konserwację ponad 280 pomników, nagrobków, kapliczek i ogrodzeń. Wszystkie te obiekty reprezentują dużą wartość historyczną i artystyczną.

Witold Straus należał do najaktywniejszych działaczy Towarzystwa Opieki nad Zabytkami (TOnZ). Pełnił funkcję wiceprezesa TOnZ. Był współzałożycielem Społecznego Komitetu Opieki nad Starymi Powązkami – warszawskiej nekropolii o osiemnastowiecznej genezie. Przez wiele lat był prezesem stołecznego oddziału tego Komitetu. Był też członkiem Warszawskiej Rady Ochrony Dóbr Kultury i Wojewódzkiej Komisji Konserwatorskiej.

Był członkiem Polskiego Towarzystwa Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS, Towarzystwa Przyjaciół Warszawy, Towarzystwa Śpiewaczego „Harfa”. Należał do założycieli Stowarzyszenia Muzeum Medycyny. Z racji uprawianego zawodu i pełnionej kiedyś funkcji był przyjacielem Czechów, aktywnie zainteresowanym pogłębianiem współpracy polsko-czeskiej na polu kultury.

Abstract

Witold Straus was a historian, translator of Czech literature, an enthusiastic lover of Warsaw and a community worker. During the 1960s, he was the cultural attaché in the Polish Embassy in Prague, from where he was recalled for supporting the Prague Spring in 1968. He worked for the Ministry of Art and Culture. He was one of the founding members of the Association of Polish Translators and Interpreters and was its vice-president for many years.

In 1976, he was one of the initiators of establishing the Public Committee for Protection of Monuments at the Evangelical-Augsburg Cemetery in Warsaw, which officially took place in 1984. Witold Straus held the function of the President of the Committee from 1993 to 2009. In the years 1984–2009, renovation and conservation of over 280 monuments, gravestones, chapels and railings was carried out under the aegis of the Committee. All the mentioned objects are of great historic and artistic value.

Witold Straus was among the most active members of the Society for Protection of Monuments (SPM), and was the vice-president of the SPM. He was also a co-founder of the Public Committee for Protection of Old Powązki – a necropolis founded in Warsaw in the 18th century. For many years he was the chairman of the Warsaw branch of that Committee. He was also a member of the Warsaw Council for Cultural Heritage Protection and Voivodeship Conservation Commission.

W. Straus was a member of the Polish Society of Economic, Legal and Court Translators TEPIS, of the Society of Friends of Warsaw, and the Singing Society “Harfa”. He was one of the founders of the Museum of Medicine Society. Because of his profession and the function he once held, he was a friend of the Czech actively interested in promoting the Polish – Czech cultural cooperation.